వీరాంజనేయ తారావళీ స్తోత్రము

అవతారిక

ఇయ్యది రచించినది వినుకొండ వాస్తవ్యులును నా పితృతండ్రియు దత్తుతండ్రియునగు శ్రీ త్రిశేషులగు ముద్దులపల్లి వేంకటసుబ్బయ్యగారు. వీరు సంస్కృతాంధ్రములయందు పాండిత్యము సంపాదించి తెనుగున నిరాఘాటముగ కవిత్వ రచనసేయుచు రాజకీయోద్యోగమున (రిజిస్ట్రారు క్లర్కు) గానుండి 1886 సం॥ వ్యయ సం॥ ఆశ్వయుజ [illegible] మృతినొందిరి. వీరు పార్థివసం॥న "కుంకలగుంట" వాస్తవ్యులును ఆరవెల్లి అగ్రహారీకులును దాస చలపతియని ప్రసిద్ధిగాంచిన శ్రీ భాస్కరుని చలపతిరాయనింగారి ప్రోత్సాహమున శ్రీ కృష్ణవిలాస నాటకమును (పారిజాతకథ) గేయ ప్రబంధమును రచియించిరి. పిదప వినుకొండ కాపురస్థులగు శ్రీ మురుమళ్ల సుబ్రహ్మణ్యముగారి ప్రోత్సాహమునైన ప్రచేతోపాఖ్యాన నాటకమును రచించిరి. రెండవది పూర్తికాక మునుపే స్వర్గస్థులైరి. ఇవిగాక కొన్ని చాటు

ధాతలు వ్రాసియుండిరి. ఈవీరాంజనేయ తారావళిస్తో
త్రమును వినుకొండలో దామెర్ల నారాయణస్వామినాయు
డుగారను నొకరిప్రేరేపణపై వ్రాసినట్లు ఆవళి చివర
పద్యమువలన తెలియుచున్నది ఈనాయుడుగారు వైద్యము
నందు ప్రవీణులునై కొంతకాలము రాజకీయోద్యోగము
ననుండి పిదప స్వగృహమునందుండి వైద్యము చేయుచు దేవ
బ్రాహ్మణ భక్తి విశ్వాసములుకలగి పరోపకార బుద్ధిచే
స్వంతమున వైద్యశాల నేర్పరచి విస్తరించి ధనాపేక్ష లేక
పారమార్థికముగ వైద్యము సేయుచుండిరి. బీదలగు
వారికి తమగృహములందు వసతి యేర్పరిచి గ్రాసమాన
పథ్యపానములకు సౌకర్యమును కుదుర్చుచు దీర్ఘరోగపీడితు
లను సైతము ఆరోగ్యులనుచేసి పంపుచుండిరి. వీరిమహోప
కారము వేనోళ్ళబొగడదగినదై సుప్రసిద్ధముగనుండెను. వీరి
కొక వీరాంజనేయవిగ్రహము దొరకగా నొకఆలయముని

రిన్నించి ప్రతిష్టగావించి నిత్యనైవేద్యములుజరిగింపుచుకొంత కాలమున కందునచే శ్రీవీరరాఘవస్వామిని ప్రతిష్ఠించిరి ఇట్లుండవీరు కీర్తిశేషులుకాగానే వీరిపుత్రులంతటి సమర్థులుకాకపోవుటచే వీరిధర్మములంతరువృత్తైనవి. వీరివృత్తాంతము లాద్యంతము కన్నవారికేకాక విన్నవారికి సైతము విచారము కలుగకమానదు వీరొకనాడు ప్రస్తావవశమున మాపితండ్రిగారిని వారుప్రతిష్ఠించిన వీరాంజనేయాంకితముగ నొకస్తోత్రమువ్రాయుడన నిదివ్రాసిరి ఇందేదేని దోషములుండిన మన్నింపచదువరులు ప్రార్థితులు.

ఇట్లువిధేయుడు

మద్దులపల్లి గురుబ్రహ్మశర్మ

శ్రీరస్తు.

శ్రీ వీరాంజనేయ తారావళి స్తోత్రము.

సీ॥ శ్రీకరగుణసాంద్ర చినసద్యశోరుంద్ర చరణాంచితశరణ్య
హరివరేణ్య । అధ్యాత్మవిద్యా విహారసుశ్రీప్రసన్న విష్ణుశివా
త్మకవిశ్వపోష। విజితేంద్రియ మేరు విభగాత్రసుమనఃప్ర
వరముని స్తుతిపాత్ర వాయుపుత్ర। మందస్మితముఖారవింద
మహాపాప విపినవిస్ఫురద్దురువీతిహోత్ర। పావనచరిత్రమొ
క్కెంద భక్తి వెలయ। గృహనుమదభీష్టమొసగుమో తపసతే
జ। శ్రుతమహీంద్రపురీవాస సుమవేష। వీరహనుమంత బ
లవంత విజయవంత ॥ ౧

సీ॥ పద్మగర్భముకుంద భవగజాస్యషణ్ముఖ హరిదశ్వముఖ
దేవతాళికెల్లగి । వ్యాసనారదజమదగ్ని వసులకున్ బ్రణమిల్లి
కాళిదాసాది సత్కవులబొగడి। సుగుణతరభక్తి మద్గురువరాం
జలి చేసి ప్రాజ్ఞాధికులనెల్ల ప్రస్తుతించి। భవదంఘ్రులకు మ్రొ

క్కి యవని బ్రకాశింప తానకఘున చరిత్రంబు లెల్ల భాసుర
ముగరచియించెద సీసపద్య। తారహారములగా నమ్ము పొందం
డగాగ ॥శ్రుతి॥ ౨

సీ॥ నినుసదాహృత్కంజ ముననిల్పదగవమానస యుక్తృశ చరి
త పాలనుడగావ। నపరాధముల నెల్ల నరసి బ్రోవగ నేయుపాక్ష్మ
తనయులజనకులు దగినకీర్తి। తల్లిదండ్రి యెయుగు గురువు బాంధ
నానీవె మాదృశులగుదీన మానవులకు। ఆనంద చరణ రాజీ
వమేగతినిగం తరమునిసమ్మతి త్యాగరాజనుత్య। మహాత్మ
కృత రఘురామకావ్య। సమయమిదిగాన సంపూర్ణ సదయ
హృదయ ॥శ్రుతి॥ ౩

సీ॥ నీవిక్రమమువిన్న నీరుగాదెసమస్త రుక్షములు
రూఢిగాను। నీఘునరూపంబు నెమ్మదిలోనిల్పబె శాంచబా
ధలు బాపిపోవె। నీపదాబ్జధ్యాన నియమదంభోళిచే గూల
దె శైలరాఘు కుధగచయము। నీపూజనముసదా నిర్మలము

తీసల్పు చిరవిభూతిస్ఫూర్తి జెందుటరుదె। గాన భవదీయప
దచరు గాగనిపుడు। నన్ను దయతోడ బ్రోవు వానరకులీ
న ॥శ్రుతి॥ ౪

సీ॥ భాల్యంబునను విభానుబ్బి కబళించి స్వర్గసీమను తేజము
నస్పృశించు హనుమ దేవదత్తంబు నడచిననీశక్తి నతులత్వము
నకిల నుతింపఁగలదె। యక్షకుల సంధాత మరికనీ సమపరా
క్రమభీమతేజమ్ము గలదె యెందు, వసుధాంతరంబుల నాల్కలాప
నగముల వార్ధి వెలసిననీ ధైర్య మలఘునరయ। దేవయు
ష్మత్ప్రతాపాది దక్షతకల। తెలుగ నేర్చు నెవనుబోటి చిత్ర
తవాసి ॥శ్రుతి॥ ౫

సీ॥ శ్రీరామసంబుశిల్క గనన్ను గనిజగత్ప్రాణనందనయు
న్న దశవిరాజి। సమయించి భూవర సభలపూజ్యుని జేసి క
మనియు బ్రేపటుపిరా ఘోటచాటు। ధారావిర చనవ్వాలంత త
గలిగించి సకలార్థములనిచ్చి సుకవివిబుధ । జనవిధేయుని

గాగ నోగరించిమన్నించి పోషించినావవు పుణ్యచరిత। భ
యమునాకేల తావకభజనమహామా। సంతతానంద సుఖ
ములొసంగుచుండ ॥శ్రుత॥ ౬

సీ॥ వెతకితిజగతి నీవేకాని నిమబోలు కరుణామృతాబ్ధి నె
వ్వరినిగాన। గావునసీపాద కంజముల్ నెరనమ్మి యున్నవా
డను సుప్రసన్నహృదయ। తావకధ్యాన సంధానముఖ్యల
కిలనేలగల్గనేర్చు గాలభయము। సంవత్సరంపవల్ సమ
కూర్చిరవిజ్ఞాని గానొనర్పుమన్న దీనపాల। సకలసద్గుణ
రత్న భూషణమకీయ। స్మృవముల బాప బ్రోచుట కీవెగల
వు ॥శ్రుత॥ ౭

సీ॥ నిత్యసత్యమునకును నిఖిలలోకాద్యుడు ద్విర్విపహార్యుడు విపు
లనడు। సకలసజ్జనవర్తి సాంద్రపాండురకీర్తి కలుషనరీస్మృవ
గరుడమూర్తి। విలసద్దయాపాత్రి విబుధారిగణజైత్రయను
పమశుభగాత్రఘనచరిత్ర। దానవాద్యఖిలగీర్వాణసంపూజి

తా। వనసంయమిస్తుతపదసరోజ। కమలసఖతేజ సేవకకల్పభూజ॥ శ్రుతి॥ ౨

సీ॥ ఘనభక్తిదావకార్చనసేయుటేగదా కపివర్యకరములుగలఫలంబు। యనుదినంబును నిన్నుఁ గొనియాడుటేగదా గంధవాహజజిహ్వగలఫలంబు। భవదంఘ్రియుగళికిన్బ్రణమిల్లుటేగదా కవినుతశీర్షణంబుగలఫలంబు। కరమొప్పనీకథల్ విరచించుటేగదా కవితాచమత్కృతిగలఫలంబు। చెలగిమిముసంతతమువీక్షించుటగయ। కనకనగధీరనయనముల్గలఫలంబు॥ శ్రు॥

సీ॥ పవమానతనయుఁ ననవామునినుగదా నెరనమ్మితినిమహిష్ఠవేళయు। యనుమానమెల నే నినునూనజాలసి పసి చేగిపిల్వనోయసనసేమి। నాదిచంద్రాన స్త్రైవారంబునకీయ నాయకుగతిబాడంగగుణముమీర। ననుగృతార్థుని జేసినా పేదపల్కులు చెవినిసికొన్నిపుడు చెనటినవక। సదయనిన్నా

శ్రయించియాపదలబాదల । నగరెనగధీరసురలువానరకులీ
న । శుభ్ర । ౧౦

సీ। నీచరిత్రంబులన్నియువింత లేగబా లంకాపురంబునిశ్శం
కవృత్తి । దహనునకర్పించి-దశముఖపుత్రుడౌ యక్షునిబరి
మార్చితాగ్రహమున । సంజీవనౌషధ శైలంబుదృఢము
గా దెచ్చితివేలికమెచ్చుబడయ । ప్రవిదారణముఃధరాధ
రంబులచేత బరిమార్చితివిదైత్యబలమునెల్ల । సిట్టియద్భు
తకార్యంబులెన్నిగలవు । తరుచరాకృతిఃగుజగత్కీర్తివీ
వె ॥ శుభ్ర । ౧౧

సీ। సకలవిద్యాప్రతిష్ఠితబిరామమహాకంటె ఘనరౌద్రమున
నీలకంఠుకంటె । వినుతవాక్చాతుర్యమునమరుద్గురుకంటె
సతిధైర్యవిస్ఫూర్తినద్రికంటె గాంభీర్యవైఖరిన్గలశాంబుని
ధికంటెనుస్థిరశాంతిచేక్షోణికంటె । ననుపమానవదాన్యతి
నుగుబేరునికంటె ధర్మపద్ధతిదండధరునికంటె । నధికుడవ
ఖండశుభదుడవైననిన్ను । గుణిచిమొక్కెదటోప్రవుమువర

మకృపను । శ్రుత । ౧౨

సీ॥ ఫలమును శేముషీవలన బాల్యమునందు। మిహిరుని నా
కరిః నిమ్మంగినావు దశరథనృప కార్యవశుడవై యువలీల। దవ్వ
గు వనస్థి దాటినావు। ద్వేషణానగర ప్రవిష్టుడవై లంక నా । వంపు
త్రికాక్షేమము సినావు। శ్రద్వార్తలను దెల్పి తెరణికి లేకుని।
న్ఘ్రాడకని బురిఁ గాల్చినావు। మించిన దశముఖుని నిమిద్రుంపిం
చినావు త్రిజగదభినుత చరితని న్నెలియ దరమె । శ్రుత । ౧౩

సీ॥ బహులవిఘనట నాట్రవర్తనాసక్తుడ। శైశవంబున బాల
సంచరించు। సింధుయన్వనమందు నీవైన జవరాండ్ర। నెమకి
మస్తు నీతి భ్రమసితిరుగు। వార్ధికంబున పుత్రవను గేహదా
రాద। కాసక్తి జెందునహార్నిశంబు। నీమూడవస్థలం దెలమివ
ర్తిలిసకుం। డెరుగ నేరను మిమ్ము నెట్టులైన। నన్ను కృపజూచి మీ
పాదనలినభక్తి । గలుగ జేయుము మరి వేరె తలపవలదు।
శ్రుత ॥ ౧౪

సీ॥ సామాన్యుడవివేచన కృపాలబ్ధస। మస్త శాస్త్రావన్నా

యమానితుడవు। భావికాలాంబుజ భవుండవధ్యాత్మవిద్యార్థ
ప్రరూఢవిహారమతివి। నిష్కళంకబ్రహ్మసిష్టాగరిష్టుండవస
దృశబ్రహ్మచర్యవ్రతుడవు। పృథివిరామునికీర్తి విలసిల్లు పర్యం
తమును దృఢంబుగనుండు పుణ్యమూర్తి। సఖలను తుండవు హ
నోృదయాహ్వాయుడవు। సర్వసంకీర్త్యుండవు దయాస్పదుండ
వరయ। కృతి॥ ౧౫

సీ॥ ప్రణుతింపననుబోటివతితునకలవియో। యలవిగాదు గణిం
పనలువశైన। తావకబాహుప్రతాపంబు సాంపరా। యికము
నరాతిసప్రకరమెల్ల। భయముమందనీవు సిద్ధయుండవై మోసి
యుగ్రత శ్రాలచేతనుకాలుపురి॥ సనిచిమహాంగమున దేలి
రఘువీరు। పదసరోజములు సద్భక్తి గొలచి నిలచి తలచినవా
రికివలనుగాను। కలుములొనగుచు వెలసిన ఘనుండవీవు॥
కృతి। ౧౬

సీ॥ నిన్నొకర్కరునిభక్తి నెరనమ్మిగొలిచితిన్నివల్లనుఖనె మ

నిశ్చయముగ । నీకైదండమొనర్తు నీపూజనొనరింతు నీచేత
మత్కామ్యనికరమబ్బ । నీకృపాదృష్టికి న్నెనపాత్రుడనై
తి నినుగూర్చికై వారమొనర జేతు । నీకథల్ రచియింతునీ
యభినామామృతముగ్రోలుదు నిరంతరమును గుణ । జా
లను తెలిసికొనగ కరుణాలవాలబాల। మేటిలీలన న్నేలజాలిమా
లి ॥ శుభ్ర ॥ ౧౭

సీ॥ ఎలనదు పేక్షనాపలప నేరమిగల్గినను క్షమింపుముసద్ఘు
ణావరయోధి । తనపూర్వభవకృతఘనపుణ్య కల్మిషంబులజి
క్కి వర్తిల్లుచుబురుషుడెపుడు । యధికుండనానొప్పనధముని
గాజేయు నదియెగారణమును మ్మదియభువిని । ననుభవింప
కదీరదాగ్యులకై సదుఃఖామోదసంహంబు క్రమముగాను।
గాననేనెంతవాడనో గంధవహజ । మదఘుపాశంబుల డించి
చిమచుపుమయ్య ॥ శుభ్ర । ౧౮

సీ॥ ఒకమాటునుతియించనోపనోయంచు మాటాడవేమం

మనీవాడగాన । కరుణాంబునిధివనుబిరుదు దక్కగఁ జేసి
కొందువాలేక నేకుమతిననుచు। దలచితివ్రాకాతసులనుఁ వ్రే
ల్మసిఁజంపి బడలితివ్రామునివ్రివరవిమల । రవముబవినరా
దొరాజసమోగాక వీనితో నేమనిమానినావ్రె । మేరువను
ధీరయీరీతినూరకుండు । ఓమియూళ్చగ్యమయ్యనిన్నవ్వడ
రుగు । శ్రీ ॥ ౧౯
సీ॥ పుట్టినప్పటినుండిబుణ్యంబెరుంగక వృజినావృతుండనై
విషయసమితి । దవిలిమూర్ఖతతారతమ్యవిజ్ఞానహీనుం.
డనై సదాహీనమాన । వాళిసాంగత్యమంచరసిమత్తునిభం
గి దిరిగివదంపడిధీరసేన । వలవనీపైభక్తిగలిగెధన్యుడనై
తి నేమిచేసిననునాకేమిభయము । వరదముందటివనులెల్ల
బలదుదలప।నినుస్మరించినగలుగదెనిత్యసుఖము ॥ శ్రీ॥ ౨౦
సీ॥ వాలముల్లార్చినవ్వసుధచక్రమురీతి గిరగిరదిరుగదెవేరవు
జెంది। కదసిసారంభివై కగనంబులోనిల్వ బగతురగుండియ

ల్బగుఁలుటరునె । యట్టహాసము సేయునవనీధరావళు లుద్దండ
బుగాఁ బ్రతిధ్వనులనీవె । నీగరౌద్రముచేత విసఁజూచినం
తలో కమలాప్తుడదరిపి గోకుడుగాడె । యహహా తావక
విక్రమంబభినుతింప । గలరె దైత్యారి శంకర జలజభవులు
శ్రుతి ॥ ౨౧

సీ॥ నిండుపున్నమనాటినీరజారిని గేరు మోముపై చిరునవ్వు
మొలకలెత్త । వనరుహపత్రంబులను గేలిసేయుచం దాన
నేత్రద్వయిదనరుచుండ । స్వర్ణచేలంబు నాజానుభుజంబుల వ
లె వాటుగా కెంపుటాయలుగా శెలగుచుండ । కాంతరసంబొల్క స
కలవిభూషణ భూషితవై నుదుటూర్ధ్వపుండ్రమమర । నువ్వి
సన్నుతుడవై మునిస్తుతి మదీప్సి । తములొసంగుము వేవేగదయ
దలిర్ప । శ్రు ॥ ౨౨

సీ॥ ధరణిజామాజహృత్కమలకోకాంధ కారము మాన్ప బు
ట్టివరవివినీవె । వంకిముఖోద్యానపాదపంబులగూల్చ జన

నమొందినప్రభంజనుడవీవె । లంకాపురంబు గాల్చగనమం
ధగలోన వాలమూనినమహాకీలివీవె । మాంసాశనోదధిన్మ
ధియింపతనుధారి వైనయాఘనమందరాద్రివీవె । ప్లవగ
మాతృడవై జగత్పతివిదెలియ । బోలనేర్తుగనీసాటివాలి
గిలి । శుభ్ర । ౨౩

సీ॥ శుభతరవరగాత్రసూరినుతస్తుతిపాత్ర కరుణాలవాలధ
ర్మానుకూల । వైరిభూభుద్వ్రాతవానవాయుధనాదు మన
విసత్కృపనొందవినుము నేడు । లేశమైనను నేర్పు లేక హీనత
నొందు నాకవిత్వముమిందినీకతమున । విలసిల్లునట్లన్వి
మలబుద్ధియొకందు చర్మరూపము తెగచాటంబెట్టి చిత్రభం
గినాశింపజెలగిరయూను । జనసమూహంబుసంతోషజలధి
మునుగ । శుభ్ర । ౨౪

సీ॥ అజముఖామరనుతీ సిజకృపామహిమచే । గలుగదెశ్రీ
సుఖంబలఘువుగను । నాకునీపాదార్చనమొసుధ్రవశముసదా ।

మానిమానసపద్మమత్త మధుప । నినువినాసుఖముగానను ప్రభంజనపుత్ర । తల్లిదండ్రియు గురువు దలపనీవె । నిఖిల జగద్వర్ణనీయశీలమహీయ । దుష్కృతవ్రాతంబు దునుమువేల । దీనపోషణచణనిన్ను మానజాల । చనవునాయొడజెనచి వార్షమున బ్రోవు ॥ శృతి ॥ ౨౫

సీ॥ కేసరిసుతా గాని కీర్తింపగానొల్ల । ప్లవగాధిపుని గాని ప్రస్తుతింప । అనిలపుత్రునిగాని విఖ్యాతింపగానొల్ల । యక్షయుద్వేషుగానియభినుతింప । హరిశివాంశజుగాని ప్రణుతింప గానొల్ల । బ్రహ్మచర్యనిగానిభజనసేయ । మారుతినేగాని మదినిల్పగానొల్ల । నాంజనేయునిగాని యనుసరింప । నను చునినుగూర్చి వేడదమనపుమయ్య । డిలను తొంతకదినరాజదివ్య తేజ ॥ శృతి ॥ ౨౬

సీ॥ దండంబువైరి వేదండకంఠీరవా । వందనంబసురౌఘ వర్ణనీయ । జోహారు వినుత స్వబాహాబలాటోప । సాష్టాం

గ మఘవినాశనచరిత్ర । మ్రొక్కులు సుజనసమూహపో
షణ నమ । సాగరమథంన సుఖప్రవర్ణ । ప్రణమిల్లితివి
మునిప్రవరపూజిత దేవ । యంఘ్రులకెఱిగితి హరివరేణ్య
గైకొనుము వీనిభక్తసంఘాత శుభద । నామనవిను వమ్మునా
డ నాకేమిగొదువ ॥ శుభ ॥ ౨౭
సీ॥ జయసత్యసంకల్ప జయభక్తజనకల్ప । జయసద్యశస్సాం
ద్ర జయకపీంద్ర । జయమునిస్తుతిపాత్ర జయమేరునిభగా
త్ర । జయబుధార్తనివేశ జయమహాత్మ । జయకిల్బిషవి
రామ జయరిపుప్రదభీమ । జయమహాబలవిహార జయయుదా
ర । జయనృపధర్మజపుత్ర జయనిశాచరజైత్ర । జయజగ
త్రయవంద్య జయమహాపూజ్య జయశుభానవహకల్యాణ చరిత
భరిత । జయశుభప్రదనశలరుక్మ్యయువిహార ॥ ప్రశా॥ ౨౦
సీ॥ దవకులవరగోత్రపవిత్రుడా నామెుల్ల నారాయణాఖ్యస
న్మాన్యచరితు । దనమభవన్మహాత్మ్య యుపీనపద్యనక్షత్రమా

10589